

Ostatnia wola Józefa Piłsudskiego.

Otrzymałem ją w maju 1971r. od Tadeusza Święcickiego z Paryża (list jego z 7 kwietnia 1971r.). Pisze on, że Walery Sławek pozwolił mu zatrzymać jeden egzemplarz fotografii dla siebie. Święcicki złożył go w bibliotecę Institut de France w zabezpieczonej kopercie do otwarcia po roku 1980, zrobiwszy przedtem jedną odbitkę.

Co się stało z oryginałem - Święcicki nie wie i nie wie także, czy Marszałkowa posiadała oryginał w Londynie.

19 maja 1971r.

Wacław Jędrzejewski

OSTATNIA WOLA J. PIŁSUDSKIEGO

(Maj 1935)

"Kultura" w. 5(31) 2 maja 1950r.

Ostatnia wola Piłsudskiego

Jest to kartka urzędowego papieru listowego z nagłówkiem:

Generalny Inspektor Warszawa dn....192... r.
Sił Zbrojnych
Pierwszy Marszałek Polski
Józef Piłsudski

Nie wiem czy nie zechcą mnie pochować na Wawelu.

Niech! Niech tylko moje serce wtedy zamknięte schowają w
w Wilnie gdzie leżą moi żołnierze co w Kwietniu 1919
roku mnie jako wodzowi Wilno jako prezent pod nogi rzucili.

Na kamieniu czy nagrobku wyryć motto wybrane przezemnie
dla życia

Gdy mogąc wybrać, wybrał zamiast domu
Gniazdo na skałach orła, niech umie
Spać gdy źrenice czerwone od gromu
I słyhać jęk szatanów w sosen szumie *)

Tak żyłem.

A zaklinam wszystkich co mnie kochali sprowadzić zwłoki
mojej matki z Sugint Wiłkomirskiego powiatu do Wilna
i pochować matkę (*parę słów nieczytelnych*) Niech
dumne serce u stóp dumnej matki poczywa Matkę pochować z
wojskowemi honorami ciało na lawecie i niech wszystkie armaty
zagrzmia salwę pożegnalną i powitalną, tak by szyby w Wilnie
się trzęsły. Matka mnie do tej roli jaka mnie wypadła chowała.
Na kamieniu czy nagrobku Mamy wyryć wiersz z Wacława
Słowackiego zaczynający się od słów

Dumni nieszczęściem nie mogą **)

Przed śmiercią Mama mi kazała to po kilka razy dla niej czytać.

największą m-
cena Polski
nademną

Nie wiem czy nie lepiej mieć podłogę na Deszczu
niech i niech tylko mają swoje własne zamknięte schowki
w Nihilie gdzie leżą moi żołnierze co w kwietniu 1919
roka mnie już oddali Nihilu jeno prawić pod nogami.
Na kamieniu czy nymalun wyrył matki, wylane prozowie
Na życie:

Idź miżyc wybrać, wybrać u wiat domu
Jmianu na szafce wola, widać u mnie
Spać, gdy wemnie czerwoną w gronie
Jedyne, jga materiom w sosen szumie
Tak żyć tu.

A zaklinam wystrach u mnie rodzi się sprówać zlotu.
mojej matki z żużel 4.8 komiarny punkt. Is Dofel
i pichowi matki wystrach u mnie rodzi się sprówać zlotu.
Damae sora u staj Demny matki procyne Matki-pachowani z
najszerszymi honorami ciasto ze ławki i niek rozrytni armaty
Legnis solog piekaczki i prętkoski, lat by 12ty w boku
ty tępki Matki moie do tej roku jemu nie wyjde chowela.
Na kamieniu czy ^{na} grzebku Matki wyrył wiersz z Uchwa
Hroacki, wycyngiżki z d. 10.12

Damni miwersjien nie miżyc
Przed jeneracy Matki mi kucha tupe kucha day He riej wyła:

№ 24 падок нагрой
Имери.

Pismo atramentem jest nierówne i nie zbyt wyraźne, przeważnie bez znaków przestankowych. Sprawia ono wrażenie pisanego w pozycji leżącej, w łóżku, a więc prawdopodobnie w ostatnim okresie choroby. Tekst bez daty. Na odwrocie kartki, w jej górnej części, wypisane ołówkiem ręką Marszałka słowa:

Na wypadek nagłej
śmierci!

Ta ostatnia wola Marszałka Piłsudskiego, która dziś publikowana jest po raz pierwszy, a o której wspomniał przed rokiem Mieczysław Lepecki, znaleziona została w biurku Marszałka nazajutrz po Jego śmierci. Nie została wtedy ona ogłoszona publicznie. Miała ona bowiem charakter czysto osobisty i nie zawierała żadnych momentów politycznych. Wobec zaś szeroko rozpowszechnionego wówczas oczekiwania, że Marszałek pozostawił po sobie testament polityczny i wymienił nazwisko tego, w kim chciałby widzieć swego następcę, rząd premiera Sławka postanowił nie publikować tego testamentu. Walery Sławek stanął na stanowisku, że w razie wydrukowania tego tekstu mogą powstać różne przypuszczenia, a nawet podejrzenia, iż tekst ogłoszony jest niepełny, że Marszałek Piłsudski pozostawił po sobie pełny testament, zawierający również wskazania polityczne i że jakieś czynniki chcą część polityczną ukryć.

Marszałkowa Piłsudska zgodziła się na zachowanie tego testamentu w tajemnicy. Kazała tylko sprawdzić w Słowackim cytaty i wyryć je na kamieniu nagrobnym na Rossie. Dokument został sfotografowany i zrobiono z niego pięć odbitek. Jedną z nich zachowała wraz z oryginałem Marszałkowa Aleksandra Piłsudska, drugą złożono w Muzeum Wojska czy też w Instytucie Najnowszej Historii Polski. Trzecią miał śp. Walery Słowek, czwartą śp. Aleksander Prystor. Fotografia piątej odbitki znajduje się obecnie w Bibliotece Mazarin (w Bibliotece Instytutu Francuskiego) w Paryżu; z niej pochodzi cytowany tekst.

Fragment tej ostatniej woli wypisany został na akcie o złożeniu serca Marszałka w urnie, znajdującej się w grobowcu na cmentarzu wileńskim. Oto treść tego aktu, który został wypisany na pergaminie przed Adama Poltawskiego: ... "niech tylko moje serce wtedy zamknięte schowają w Wilnie, gdzie leżą moi żołnierze co w kwietniu 1919 roku mnie jako wodzowi Wilno jako prezent pod nogi rzucili ... Niech dumne serce u stóp dumnej matki spoczywa".

*) Motto cytowane jest wyraźnie z pamięci i zawiera dwa błędy. Jest to ustęp z XII pieśni "Beniowskiego":

KTO mogąc wybrać, wybrał zamiast domu

Gniazdo na skalach. NIECHAJ umie

**) Drugi cytat jest z XXVI pieśni "Wacława". Pierwsze wiersze tej pieśni brzmią:

Ty wiesz, że dumni nieszczęściem nie mogą,
Za innych śladem iść tą samą drogą.

Przew. Y, w. 169-173

vorta

.....niech tylko moje serce wle-
dy zamknięte schowają w Wilnie
gdzie leżą moi żołnierze
co w kwietniu 1919 roku mnie ja-
ko wędzowi Wilno jako prezent
pod nogi rzucili
Niech dumne serce u stóp dum-
nej matki spoczywa . . .

Zgodnie z ostatnią wolą Marszałka Polski
Józefa Piłsudskiego, powyżej dosłownie
przystoconą w wyjątkach dotyczących się Jego
Sereca dnia 13 maja 1935 roku, zaraz po
smierci, Sereca To wyjęte zostało
przez lekarzy: majora dra Wiktora Kalińskiego
i dra Józefa Łaskowskiego w obecności
generała brygady dra Jakóba Krzemienie-
skiego, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państw,
generała brygady dra Bolesława Wieniawy-
Długoszowskiego, Dowódcy 2. Dywizji Kawalerji
i Tadeusza Kamińskiego, Prezesa Sądu
Okręgowego w Warszawie .

W dniu 30 maja 1935 roku o godzinie 18-01
w obecności żony Marszałka Polski Aleksan-
dry Piłsudskiej, córki Wandy i Adalwiga,
oraz brata Kazimierza, Sereca Marszałka Pol-
ski zostało złożone w tej urnie dla pocho-
wania Go zgodnie z wolą Zmarłego Wodza.

W czynności złożenia Sereca uczestniczył Prezy-
dent Rzeczypospolitej Profesor Ignacy Mościcki
w towarzystwie Prezesa Sądu Rzeczy-
pospolitej Walerego Stawka .

Ponadto świadkami byli: generał dywizji
Edward Rydz-Śmigły, Generalny Inspek-
tor Sił Zbrojnych, generał brygady dr. Jakob
Krzemieński, Prezes Najwyższej Izby
Kontroli Państwa, generał brygady dr. Bo-
lesław Wieniawa-Długoszowski, Dowódca
2. Dywizji Kawalerji, generał brygady dr.
Stanisław Ruppert, Szef Departamentu
Zdrowia Ministerstwa Spraw Wojskow-
podpułkownik dyplomowany Adam Ludwik So-
kolowski, Szef Gabinetu Ministra Spraw Woj-
skowych, Tadeusz Kamiński, Prezes Są-
du Okręgowego w Warszawie, major dr.
Wiktor Kaliński dr. Józef Łaskowski, pro-
fesor Wojciech Jastrzębowski i rotmistrz
Aleksander Hrynkiwicz, Adjutant Przy-
boczny Ministra Spraw Wojskowych .
Akt niniejszy podpisany przez obecnych
opieczony został pieczęcią Prezydenta
Rzeczypospolitej .

Warszawa-Bahveder 30 maja 1935 roku .